

Оригинални научни рад

UDK: 339.9:338(497.1:8)

DOI: 10.7251/FLZB2101185S

Југословенско-аргентински економски односи (1946-1955)¹

Бојан Симић²

Институт за новију историју Србије, Београд

Сажетак: Економска сарадња била је од значаја за обе стране због делимичне комплементарности привреда. Југославије је из Аргентине увозила пре свега кожу и вуну које су чиниле преко 80% укупног увоза. Најважнија сировина која је увожена из Југославије у првим годинама био је цемент, да би након тога примаћу преузела дрвна грађа. Током групе година четиридесетих Аргентина је била дванаести партинер Југославије чинећи око 2,7% њеног целокупног увоза. У каснијим годинама количина провинске размене се повећавала да би свој највећи значај имала 1950, када је Аргентина била шести увозни и шести извозни партинер групе Југославије. Након тога ојет је дошло до пада размене, па је са врха власти она оцењивана као „недојустиво ниска“. У првој деценији након Друге светске рата истрајана су два провинска уговора: 1948. са трајањем од четири године и 1953. са трајањем од две. Ова два уговора, уз неколико дојунских пројеката, регулисали су провинске односе између две земље, као и количину и вредност артикала који ће бити увожени односно извожени. Циљ рада је да прикаже главне токове економске сарадње Југославије и Аргентине у првој послератној деценији и укаже на значај тих односа за обе земље. У њему се користе извори из Архива Југославије и Дипломатског архива Министарства спољних послова Републике Србије. Аргентински извори који нам нису били доступни сигурно би допринели истраживању економске сарадње али не би променили закључке рада.

Кључне речи: Југославија, Аргентина, економски односи, увоз, извоз.

1 Чланак је настао као резултат рада у Институту за новију историју Србије који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС а на основу Уговора о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2021. години бр. 451-03-9/2021-14/200016 од 5. 2. 2021.

2 smcbjn@yahoo.com

Економска сарадња била је тема од највећег интереса у односима између Југославије и Аргентине након Другог светског рата. Трговинска размена делом се наслањала на предратно искуство јер се од раније знало шта Аргентина може да понуди Југославији и обратно. Тако је рецимо током 1936. на Аргентину отпадало 0,6% извоза и 1,48% вредности увоза Краљевине Југославије.³ Кључни артикли у размени били су кожа и вуна, с једне стране, односно дрво (више од 80% укупне вредности размене за 1936.), с друге стране.

Будући да је Аргентина избегла разарања Другог светског рата, она је била пожељан партнер већини других европских земаља. О томе је писао и шеф југословенске дипломатске мисије генерал Љубо Илић током 1946. када је приметио велики број европских делегација које су дошле у ову земљу у циљу потписивања различитих трговинских уговора. Он је писао да је Аргентина „пуна производа“ и да цене скачу, што земљи даје „интернационални престиж а Перону подиже углед“.⁴ У поменутом писму Илић наводи како је, неколико дана после потписивања уговора о успостављању дипломатских односа септембра 1946, потписан и уговор о снабдевању уљем.

Први обухватан трговински уговор између две земље потписан је 1948. године. Велики део нацрта који је састављен претходне 1947. године, када је у Аргентини боравила делегација на челу са начелником Министарства спољне трговине ФНРЈ Бошком Ђорђевићем, био је укључен у овај споразум. Важно је напоменути да у том тренутку ФНРЈ није имала потписан нити један уговор са државама Америке и да је управо Аргентина била прва са којом се о томе конкретније разговарало.

Приликом предаје акредитива посланика ФНРЈ генерала Франце Пирца средином 1947. године, Перон је истакао заинтересованост Аргентине за што скорије склапање трговинског уговора. Југословенски посланик оценио је као позитивну промену на челу аргентинске Централне банке и одлазак Мигела Миранде, од чијег је „расположења и наклоњености зависило да ли ће се и како ће трговински уговор моћи да склопи“.⁵

3 Kraljevina Jugoslavija, Opšta državna statistika, *Statistički godišnjak 1936*, knjiga VII, (Beograd: Štamparija „Janićijević“, 1937), 230–231.

4 Дипломатски архив Министарства иностраних послова Републике Србије (ДАМСП), Политичка архива (ПА), 1946, Јужна Америка, фасцикла 7, досије 7, сигнатура 13263, Писмо генерала Илића упућено Министарству иностраних послова од 6. 10. 1946.

5 ДАМСП, ПА, 1947, Аргентина, ф. 9, д. 10, с. 415450, Писмо посланика Пирца упућено Министарству иностраних послова од 1. 8. 1947.

Да бисмо лакше сагледали интензитет и обим трговине између две земље током четрдесетих година, послужићемо се званичним подацима које је објавила статистика ФНРЈ. У периоду од 1946. до 1949. године Аргентина је учествовала 2,7% у југословенском извозу што је чинило дванаестим по значају извозним партнером.⁶

Током 1946. године трговина између две државе практично није ни постојала. Тек од наредне године она је почела да се развија. Из података се јасно види да су главни југословенски извозни артикли били дрвна грађа и цемент. Током 1947. дрвна грађа износила је више од 50% укупне вредности извоза у Аргентину, док је током 1949. то био портланд цемент. Што се тиче цемента у Аргентину је током 1949. извезено више од 50% укупног југословенског извоза тог артикла. Од осталих артикала нешто значајнију улогу у извозу имали су натријум-карбонат и хидроксид, као и рафинирано олово у 1949. години, док су други артикли имали симболичан значај и по количини и по вредности.

Ако изузмемо 1946. годину, када трговине готово да није било, ФНРЈ је имала негативан биланс у односу на Аргентину. Тако је током 1949. он износио више од 500 милиона динара. Главни увозни артикал током 1947. била је вуна и то око 80%, да би наредних година примат преузела кожа. Та два производа чинила су значајну већину укупног југословенског увоза из ове јужноамеричке земље. Сирова говеђа кожа из Аргентине чинила је током 1949. више од 73% у укупном увозу тог артикла из свих земаља света. У истом периоду аргентинска прана вуна чинила је близу 50% укупног југословенског увоза тог артикла. Преостали производи се не могу поредити са наведеним и њихова вредност била је веома мала.

Важно је напоменути да је током 1947. године, прве праве године у трговинској размени, Југославија из Аргентине увезла многоструко више него што је извезла, па је вредност извоза била 0,5%, а увоза више од 3% од укупног увоза ФНРЈ (у цифрама 41 према 287 милиона динара).⁷

6 *Statistika spoljne trgovine FNR Jugoslavije za 1946, 1947, 1948 i 1949 godinu*, (Београд: Savezni zavod za statistiku i evidenciju FNRJ, 1953), XIV.

7 Према другом извору, увоз из Аргентине током 1947. био је нешто мањи, 250.463.000. Божица Славковић Мирић, *Југославија и Албанија 1945-1948: Економска сарадња*, (Београд: Институт за новију историју Србије), 308.

Да бисмо јасније сагледали колики је значај спољнотрговинске размене био за обе земље у овом периоду послужиће нам следећа табела направљена на основу званичне статистике ФНРЈ.

Табела 1:

Удео Аргентине у укупном извозу и увозу ФНРЈ 1947-1955.

Година	Процент у извозу	Процент у увозу
1947.	0,47%	3,03%
1948.	0,45%	2,30%
1949.	3,01%	4,72%
1950.	5,13%	5,85%
1951.	2,16%	3,65%
1952.	1,05%	0,56%
1953.	0,18%	0,12%
1954.	1,12%	0,54%
1955.	1,06%	0,66%

Извор: Статистика спољне трговине ФНРЈ Југославије, 1950-1955, (Београд, 1951-1955).

Из наведеног јасно се види да се сукоб Југославије са СССР-ом и његовим сателитима након Резолуције ИБ-а одразио и на економску сарадњу између Југославије и Аргентине. Губитак тржишта СССР-а и земаља из његове зоне утицаја натерао је ФНРЈ да појача трговинску размену са другим државама. Тако је извоз у Аргентину током 1949. чинио 3,0% а наредне године чак 5,3% укупног извоза ФНРЈ. Што се тиче увоза из Аргентине, он је наставио да буде већи од извоза, па је за 1949. био на нивоу од 4,7% да би следеће године достигао проценат од 5,7% укупног увоза Југославије. То је Аргентину током 1950. стављало на шесто место трговинских партнера ФНРЈ по увозу, а чак на пето по питању извоза.⁸ Такав проценат аргентинског удела у југословенском увозу и извозу

8 Информативни приручник о Југославији, новембар-децембар 1951, (Београд: Дирекција за информације при влади ФНРЈ), 102. - Испред Аргентине били су само САД, Велика Британија, Западна Немачка, Италија и Египат, с тим што је у Египат ФНРЈ процентуално нешто мање извозила (5% наспрам 5,3%).

неће се поновити у каснијем периоду. Наредних година размена опада, како у својој вредности тако још више у укупној процентуалној трговинској размени две земље. Забележено је да је 1953. била најнижа тачка спољнотрговинске размене након 1946. године. Номинално је размена била висока, али није имала онолику вредност колику је имала неколико година раније јер су валуте тада вределе више, те је укупан извоз и увоз Југославије био знатно већи него током четрдесетих.

У следећој табели видећемо по годинама колико је Југославија увозила из Аргентине и обратно, односно какав је био трговински биланс између две земље у периоду 1950–1955.

Табела 2:

Вредност извоза и увоза ФНРЈ у Аргентину у првој половини педесетих
(у хиљадама динара)

Година	Вредност извоза	Вредност увоза	Биланс
1950.	406.983	678.485	-271.502
1951.	198.571	619.004	-420.433
1952.	775.600	628.839	146.761
1953.	105.520	141.039	-35.519
1954.	846.637	551.027	295.610
1955.	818.759	873.193	-54.434

Извор: *Статистика спољне трговине ФНР Југославије* (свеске за 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955).⁹

Трговинска конвенција између ФНРЈ и Аргентине потписана је 7. јуна 1948. године у Буенос Ајресу. У име Аргентине потписници су били министар спољних послова Атилио Брамунда, председник Привредног савета Мигел Миранда и Орландо Марољо, председник Централне банке. Уговор је фактички требало да траје три и по године а свака уговорница могла је да га откаже почев од

⁹ Важно је напоменути да некада цифре варирају од године до године, односно имамо различити приказ вредности за исту годину у различитим издањима статистичких публикација истог издавача. За овај приказ коришћени су подаци из свеске која се односила непосредно за годину о којој је реч.

навршене прве године важности, са претходним отказним роком од шест месеци. Уговорне стране су се обавезале да ће примењивати начело стриктног реципроцитета, да ће са највећом благонаклоношћу разматрати и решавати поднесене предлоге, примењивати најпогоднији третман на производе који су предмет међусобне размене. У уговор су унете листе производа са количинама које је обе земље требало да продају оној другој (аргентинска листа чл. 5, југословенска чл. 6 уговора). У фебруару и марту сваке године обе државе су биле дужне да утврде листу производа за међусобну размену у току наредног периода од једне године, и тако до краја трајања уговора.¹⁰

Увоз из Аргентине се плаћао 70% клирингом а 30% у слободним девизама. Министарство спољне трговине ФНРЈ било је надлежно да издаје одобрења за увоз предузећима увозницима. Сама предузећа у складу са уговореним плаћањем била су дужна да одвојено подносе молбе за део плаћања клирингом и за део везан за слободне девизе. Народна банка је била задужена да у сваком појединачном случају отвара акредитиве преко свог кореспондента у Аргентини.¹¹

У писму упућеном Президијуму Народне скупштине крајем јула 1948. председник владе ФНРЈ и министар одбране Јосип Броз, заједно са министром спољних послова Станојем Симићем, затражио је рафитикацију трговинског споразума. У њему је наведено како су споразумом „предвиђене велике олакшице“, попуњена једна „осетна празнина“ југословенске спољне трговине, омогућен увоз „прворазредних артикала“, а с друге стране и могућност извоза робе којом „југословенска привреда обилује“.¹²

Занимљиво је рећи да је југословенска штампа о потписивању споразума известила тек две недеље касније, 21. јуна. *Политика* је пренела једно прилично уопштено саопштење у коме се каже да су регулисана основна питања трговине и пловидбе и санкционисана размена која је постојала и до тада између Југославије и Аргентине.¹³ Из овога се виде две чињенице. Прва да су вести из Јужне Америке путовале споро и друга да власт ФНРЈ није желела да сам споразум при-

10 АЈ, Министарство поморства владе ФНРЈ (552), кутија 24, лист 450, Трговинска конвенција између ФНР Југославије и Републике Аргентине.

11 АЈ, 552-24-450, Спровођење Платног споразума са Аргентином.

12 АЈ, Председништво владе ФНРЈ (50), кутија 65, лист 133, Документ Пов. II-420267 од 30. 7. 1948.

13 „Потписана је трговинска конвенција између Југославије и Аргентине“, *Политика*, 21. 6. 1948, 1.

каже претерано важним југословенској јавности. Првој чињеници у прилог говори и то да је Министарство поморства ФНРЈ препис овог уговора добило незваничним каналима преко представника једне холандске трговачке фирме који је половином јула боравио у Београду. Документ је био на шпанском језику.¹⁴ Званични документ објављен је у *Службеном листу ФНРЈ* 21. августа.

Допунски трговински протокол потписан је 23. августа 1948. године и њиме су детаљније разрађене уговорне обавезе две стране. Његова улога била је што ефикаснија примена одредаба Трговинског споразума. Било је одређено да се вредност робе и трошкова њеног превоза обрачунавају у америчким доларима. Протокол је предвиђао уравнотежену размену што се тиче њене укупне вредности. Уколико би она била нарушена, била је предвиђена камата од 3,5% за ону страну која има негативан салдо (чл. 8). Важно је напоменути и предвиђену обавезу да се сви производи који се размењују буду намењени искључиво за унутрашњу потребу купца, чиме се фактички забрањивао ре-експорт (чл. 14).¹⁵

Трговински уговор са Аргентином из јуна 1948. био је први такав уговор потписан не само за Јужну Америку већ за Америку у целини. Након тога, јануара 1950. следили су уговори са Уругвајем и Парагвајем, па са Бразилом фебруара исте године. Овај редослед говори нам и о томе да је Аргентина перципирана као веома важан и пожељан трговински партнер нове Југославије. Сва плаћања југословенске стране вршена су путем документарних акредитива које је требало првенствено отворати преко кореспондената Народне банке ФНРЈ и то: а) *Banco de la Provincia de Buenos Aires – Provibanka*; б) *Banco del la nación Argentina – Banko Nación*; в) *Banco de Italia y Rio de la Plata*; г) *Banco Italo-Belga – Italtbank*. Југословенска роба је наплаћивана кроз југословенско-аргентински клиринг у обрачунским доларима. Аргентински увозник био је дужан да изврши плаћање чим аргентинска банка преко које је отворен акредитив добије телеграфски извештај од Народне банке ФНРЈ да је примила исправна документа о утовару робе која одговарају условима отвореног акредитива. По пријему телеграма аргентинска банка је морала да изврши плаћање преко рачуна Народне банке ФНРЈ код Централне банке Аргентине и то теле-

14 АЈ, 552–24, Трговински уговор ФНРЈ са Аргентином, од 14. 7. 1948.

15 АЈ, 552–24–473/476, Додатни протокол Трговинском споразуму потписаном између Федеративне Народне Републике Југославије и Републике Аргентине од 23. 8. 1948.

графским путем потврди. Предвиђено је да целокупан процес траје најдуже два-три дана.¹⁶

Увоз из Аргентине обављан је на исти начин. Роба је плаћана кроз југословенско-аргентински клиринг у обрачунским доларима, осим за вуну и кожу. Та два, далеко најважнија увозна артикла, плаћана су 90% на напред изложени начин а преосталих 10% плаћано је слободним доларима преко Њујорка. Што се тиче плаћања у слободним доларима, долазило је до различитих третмана код банака кореспондената. За то су повољније услове нудиле банке: *Banco de Italia y Rio de la Plata* и *Banco Italo-Belga – Italtbank*.¹⁷ Стога је, логично, постојала и препорука да се ова врста плаћања врши преко наведених банака.

Споразумом из 1948. године Југославија је продавала део робе приватницима преко циркулара и дозвола Централне банке, као што су то радиле и остале земље. Овакав режим трговине се променио због све неповољније економске ситуације у Аргентини. Новим трговинским уговором Југославија је пристала да тргује само преко Аргентинског института за унапређење међународне размене (ИАПИ), односно да продаје своје артикле искључиво овој организацији или другом органу или приватнику коме ИАПИ то одобри. Овакав начин трговине примењиван је за земље Источне Европе. Кад је у питању куповина аргентинске робе, ИАПИ је такође имао монопол на већину артикала који су Југославији били важни: кожа, месо, уље и др. Њихове цене биле су углавном веће него на светском тржишту. Ипак, и у датој ситуацији нађена је економска рачуница јер су купљени артикли продавани још скупље. Генерално, економске односе половином педесетих и поред наведених рестрикција Треће одељење ДСИП-а није оцењивало негативно, већ је само „принципијално“ било против таквог третмана.¹⁸

У јануару 1950. године потписан је допунски протокол који је регулисао трговинску размену, обезбеђивао међусобну помоћ у извозу и извозу робе која је била на листи са одређеним квотама и омогућавао издавање увозних дозвола за артикле који нису били на листи. Такође, била је предвиђена заједничка комисија која

16 АЈ, Министарство спољне трговине ФНРЈ (9), фасцикла 101, Рад са банкама Латинске Америке, од 3. 5. 1950, 1.

17 Ibid, 2.

18 ДАМСП, ПА, 1955, Аргентина, ф. 3, д. 5, с. 415193, Коментар на шифр. писмо бб и 648 из Буенос Аиреса.

би промовисала трговину и надzirала спровођење одредаба уговора. Други допунски протокол регулисао је плаћање. Оно је било предвиђено у америчким доларима на једном рачуну, осим за 10% од коже и вуне коју је увозила Југославија. Овим документом било је предвиђено постојање манипулативног кредита.¹⁹

Аргентински режим издавања увозних дозвола је, по искуству југословенске стране, био заснован „углавном на личним везама“. Око тога су преписку водили Управа трговинских споразума у Министарству спољне трговине ФНРЈ, њен Одсек за Латинску Америку, Трговинско изасланство у Буенос Ајресу и југословенска извозна предузећа. Начелник Трговинског изасланства Никола Поповић је, на основу оног што је могао да види и чује, закључио да није могуће спроводити „јединствену и одређену трговинску политику“, те је позивао да се прихвати чињенично стање „онакво какво је“. Његов став био је да југословенске фирме не узимају заступнике од случаја до случаја, већ да имају сталне заступнике у Аргентини. Као пример је наводио „Југодрво“ које је имало сталног заступника и свог делегата.²⁰ Оно што је стајало иза ове акције била је потреба да се повећа извоз у Аргентину како би се њиме могле покрити потребе југословенског увоза из те земље које су константно биле веће од извоза.

Трговинско изасланство бринуло је и о самом процесу увоза и извоза па је реаговало и на евентуалне притужбе које би долазиле са аргентинске стране. Начелник Поповић је нагласио како је Аргентина важно тржиште, како по извозу тако и по увозу, и да је потребно уложити много труда у циљу придржавања рокова и лифровања квалитетне робе, а да слични пропусти могу да проузрокују не само велику материјалну штету већ и тешкоће у афирмисању југословенских предузећа на аргентинском тржишту. У истом извештају помиње се и непридржавање рокова испоруке који су били предвиђени увозним дозволама.²¹

Аргентина је годинама давала манипулативни кредит Југославији, у коме је ФНРЈ била стални дужник. Тај дуг се у различитим периодима кретао од девет милиона до милион долара. Истеком првог трговинског споразума на крају 1951, по наводима ДСИП-а, Аргентина је толерантно третирала југословенски дуг

19 Текст уговора на шпанском језику видети на сајту аргентинске владе: tratados.cancilleria.gob.ar/, (datum pristupa 7. 12. 2020).

20 АЈ, 9-101, Давање заступништва у Аргентини за наше артикле, од 29. 6. 1950.

21 АЈ, 9-101, Извоз дрвета у Аргентину, од 14. 5. 1950.

и надаље вршила неробна плаћања (издржавање Посланства и друго) преко клириншког рачуна, „иако је и сама имала тешку економску ситуацију“.²²

Аргентина је крајем четрдесетих била далеко најважнији увозно-извозни партнер Југославије на јужноамеричком континенту. Ситуација је међутим почела да се мења почетком наредне деценије. Током 1953. примат преузима Бразил. У вредносном смислу трговинска размена Југославије са Бразилом од те године постаје неколико пута већа у односу на ону са Аргентином. У наредне две године износ ће се кретати у разлици између пет до шест пута, а у вредносном смислу далеко је надмашивао биланс са Аргентином. Пораст размене са Бразилом у овом периоду јасно се види и кроз званичне цифре увоза и извоза које су од нешто изнад милион долара 1952. године скочиле на преко 10 милиона долара само две године касније.²³ То још боље илуструју подаци за 1955. године, када је увоз из Бразила обухватао 3,06% укупног југословенског увоза, док је онај из Аргентине износио свега 0,66%.²⁴

Између истека првог трговинског уговора и потписивања новог протекло је више од годину и по дана. У том периоду трговинска размена је значајно опала, док је у исто време Аргентина била у највећој економској кризи у Пероновој епохи.²⁵ Преговори су успешно завршени 13. августа потписивањем уговора. С аргентинске стране, поред министра спољних послова Херонима Реморина, уговор је потписало чак пет других министара. Овај споразум био је детаљнији од претходног и садржао је 29 чланова наспрам 17 из уговора из 1948. године. Трговински споразум из 1953. предвиђао је стриктну примену реципрочног поступка у свим комерцијалним операцијама између два државе. У текст је стављена и клаузула о максималним олакшицама које су две потписнице дужне да примењују у међусобној размени, као и одредба о заштити порекла и постојању узанса о квалитету робе којом се тргује. Постојала је и одредба о

22 ДАМСП, ПА, 1955, Аргентина, ф. 3, д. 5, с. 415193, Коментар на шифр. писмо бб и 648 из Буенос Аиреса.

23 Према информацијама које је пренео Танјуг југословенски извоз у Бразил током 1952. износио је 1,65 милиона а током 1954. је порастао до 10,66 милиона долара. Што се тиче увоза та разлика је била још већа од 1,2 милиона до 11,84 милиона долара. „Размена између Југославије и Бразилије у сталном порасту“, *Политика*, 1. 6. 1955, 3.

24 *Statistika spoljne trgovine FNR Jugoslavije za 1955*, (Београд: Savezni zavod za statistiku, 1956), 17, 210.

25 Више о Аргентини у време Перона видети: Feliks Luna, *Kratka istorija Argentinaca. Dva veka Argentine - Istorija*, (Novi Sad: Akademaska knjiga, 2015), 167-210.

забрани реекспорта, односно да се увезена роба мора трошити у земљи увозници и да се не сме продавати трећој страни. Плаћање робе предвиђено је у америчким доларима. Ако би ниво дуга једне стране прешао 3.000.000, дужник је био обавезан да плаћа робу у доларима и то у минималним квотама од 100.000, док се салдо не би свео на милион долара. Камата на дуг била је предвиђена у висини од 2,5%.

Након годину дана примене трговинског уговора из 1953. дошло је до новог споразума, којим су промењене листе југословенских и аргентинских артикала. Почетак важења нових листа предвиђен је од 14. августа 1954. Укупан реципрочан износ утврђен је на 13,5 милиона долара. На аргентинској листи поново су најбитније ставке биле су говеђа кожа и вуна (4,5 и 3,5 милиона долара), али овог пута значајан удео чинила је и пшеница тј. пшенично брашно (2,5 милиона долара). Од осталих производа са листе истичу се ланено уље и индустријски лој и маст. С друге стране, југословенска листа била је разноврснија и чинило ју је тридесетак артикала, а поново је доминирала дрвна грађа, пре свега дрво четинара (3 милиона долара). Артикли који су имали своје место на тој листи били су и разни производи од гвожђа, затим кудеља, као и електромотори, генератори и трансформатори.²⁶ Оно што је битно рећи јесте да аргентинска влада није желела да цемент укључи у југословенску листу и поред молбе коју је упутило Посланство ФНРЈ, што се јасно види из одговора који је Реморино послао 20. септембра 1954.²⁷

Из раније приказаних бројки видимо да је након потписивања трговинског уговора вредност укупне размене порасла, али у укупном проценту више није чинила значајан фактор спољнотрговинских размена Југославије и Аргентине. Што се тиче извоза из ФНРЈ у току 1955. године, видимо да је дрвна грађа била далеко најзаступљенији артикал (око 80%), док је цемент из раније наведених разлога извезен у далеко скромнијем проценту. Исте године увоз у Југославију чиниле су готово искључиво вуна и кожа, преко 90%.²⁸ Током 1954. године југословенска делегација у Јужној Америци је закључила низ уговора, од

26 Документ се налази на сајту аргентинског министарства иностраних послова и вера: tratados.cancilleria.gob.ar/, (datum pristupa 7. 12. 2020).

27 Ibid.

28 *Statistika spoljne trgovine FNR Jugoslavije za 1955*, (Beograd: Savezni zavod za statistiku, 1956), 178, 210.

којих је чак 50% вредности ишао на Бразил. Након четворомесечног боравка министар Јаков Блажевић је изјавио да постоји велико интересовање тамошњих држава за економску сарадњу са Југославијом, мада је истакао и неке ограничавајуће факторе као што су недостатак средстава и географска удаљеност, тако да оствареним уговорима ни „издалека нису намирене све потребе ових земаља за индустријском робом“.²⁹

Уопште узевши, утисци о посети југословенске економске делегације Аргентини били су позитивни. На њу се гледало као на корак напред у економским односима између две земље. Аргентинска страна је током разговора признала да је до тада имала одређени дискриминаторски однос у робној размени и пружила уверавања да ће то у будућности отклонити. За успех југословенске стране може се сматрати и пристанак Аргентинаца да у листу увозних артикала укључе и неке индустријске производе које раније нису хтели да увозе. Посланик Петровић је истакао да је позитивно то што су преговори трајали сразмерно краће него претходни, у чему је он видео већи степен разумевања две стране.³⁰

Почетком 1955. године дошло је до тешкоћа у економској сарадњи две земље због незваничне девалвације аргентинског пезоса и увођења нових девизних прописа у Аргентини. Током марта у Београду је одржан један шири састанак на коме су учествовали представници ДСИП-а, Народне банке, Савезне спољнотрговинске коморе и др. На њему је био и Светозар Ракић, који је био референт у Економском одељењу задужен за Аргентину. Констатовано је да аргентинска страна више није дозвољавала дознаке кроз клиринг за неробна плаћања као што су били трошкови транспорта, трошкови представништва и разне провизије. Закључак је био да се преко Посланства у Буенос Ајресу достави један едмемоар којим би се изложило новонастало стање, али без заштравања тренутне ситуације будући да је Југославија већ у том тренутку прекорачила дозвољени манипулативни кредит.³¹ Овај проблем ипак није био већих размера и није угрожавао успостављену робну размену.

29 „Јужноамеричке земље су заинтересоване за тешњу економску сарадњу са Југославијом“, *Борба*, 1. 9. 1954, 1, 4.

30 ДАМСП, ПА, 1954, Аргентина, ф. 3, д. 14, с. 411210, Писмо посланика Петровића упућено Државном секретаријату за иностране послове ФНРЈ од 15. 8. 1954.

31 АЈ, Кабинет председника Републике (КПР), 1-5-6/4, Аргентина, Забелешка о састанку одржаном у Правном савету ДСИП-а на дан 14. XII. 1955, 1-2.

И средином педесетих година трговинска размена између две земље, и поред потписаних споразума, ишла је веома споро. Тако је јуна 1955. било остварено само око милион долара размене од уговором предвиђених 27 милиона.³² У циљу убрзања трговине у више наврата је реаговало и Посланство ФНРЈ. Мада је министар економије Алфредо Гомез Моралес давао обећања, до битног побољшања није дошло, јер је политичка криза у Аргентини, која је тада почела, у значајној мери паралисала земљу. Оно што је важно напоменути јесте да су се сви важнији трговински преговори у деценији после Другог светског рата одиграли искључиво у Аргентини, што сигурно показује и већу заинтересованост југословенске стране за овај вид размене. У више наврата предлагано је да се следећи разговори одрже у Београду, али до тога није дошло јер друга страна није пристајала на то. Падом режима Хуана Перона септембра 1955. аргентинска држава улази у период кризе и нестабилности што је прилично успорило и економску сарадњу између две земље.

Касније, током седамдесетих, радећи анализу трговинских односа две земље економиста Владимир Гречић је закључио да се сарадња између Југославије и Аргентине одвија углавном на основу класичног извоза и увоза, док виши облици сарадње „готово да и не постоје“.³³ Та констатација је без сумње тачна и за период обрађен у овом раду.

32 ДАМСП, ПА, 1955, Аргентина, ф. 3, д. 17, с. 48977, Забелешка о разговору министра Петровића са аргентинским министром економије госп. Гомезом Моралесом, дана 15. јуна 1955. године.

33 Vladimir Grečić, *Argentina*, (Zagreb: Institut za zemlje u razvoju, 1979), 35.

Извори и литература

Необјављени извори

Архив Југославије (АЈ):

Кабинет председника Републике;

Министарство поморства владе ФНРЈ;

Министарство спољне трговине ФНРЈ;

Председништво владе ФНРЈ.

Дипломатски архив Министарства иностраних послова Републике Србије (ДАМПС):

Политичка архива – Аргентина; Јужна Америка.

Објављени извори

Kraljevina Jugoslavija. Opšta državna statistika. *Statistički godišnjak 1936.* knjiga VII, Beograd: Štamparija „Janićijević“, 1937.

Statistika spoljne trgovine FNR Jugoslavije za 1946, 1947, 1948 i 1949 godinu. Beograd: Savezni zavod za statistiku i evidenciju FNRJ, 1953.

Информативни приручник о Југославији, новембар–децембар 1951. Београд: Дирекција за информације при влади ФНРЈ, 1952.

Statistika spoljne trgovine FNR Jugoslavije za 1955. Beograd: Savezni zavod za statistiku, 1956.

Штампа

„Јужноамеричке земље су заинтересоване за тешњу економску сарадњу са Југославијом“, *Борба*, 1. 9. 1954, 1, 4.

„Потписана је трговинска конвенција између Југославије и Аргентине“, *Политика*, 21. 6. 1948, 1.

„Размена између Југославије и Бразилије у сталном порасту“, *Политика*, 1. 6. 1955, 3.

Литература

Grečić, Vladimir. *Argentina*. Zagreb: Institut za zemlje u razvoju, 1979.

Luna, Feliks. *Kratka istorija Argentinaca. Dva veka Argentine – Istorija*. Novi Sad: Akademska knjiga, 2015.

Славковић Мирић, Божица. *Јујославија и Албанија 1945–1948. Економски односи*. Београд: Институт за новију историју Србије, 2019.

Интернет извори

tratados.cancilleria.gob.ar

Yugoslav-Argentine Economic Relations (1946-1955)

Bojan Simić

The Institute for Recent History of Serbia, Belgrade

Summary: *The economic cooperation between Yugoslavia and Argentina was of major importance for both sides. Yugoslavia exported mainly wood and cement to Argentina and imported mainly wool, hides of cattle, buffalo and heifers. Those products often made up 80% or more in the annual balance. The commercial agreement between Yugoslavia and Argentina was signed in Buenos Aires in June 1948. That was the first commercial agreement that Socialist Yugoslavia signed with any American country. Several additional agreements were signed afterwards in order to specify and broaden the existing one. The trade between the two countries reached its peak in 1949 and 1950 and decline rapidly during the following years due to economic crisis in Argentina and termination of the existing contract. The situation was used by Brazil who took the role of Argentina as Yugoslavia's main trade partner during 1950's. The new trade agreement between Yugoslavia and Argentina was signed in mid 1953 which slightly improved the situation.*

Key Words: *Yugoslavia, Argentina, economic relations, export, import.*